

Cofnodion

Pwyllgor Rheoli Trosolwg a Chraffu

Dyddiad: Dydd Gwener, 23 Mehefin 2023

Amser: 10.00 am

Bresennol: Cyngorwyr P Hourahine (Cadeirydd), M Al-Nuaimi, M Evans, C Baker-Westhead, B Davies and G Horton

Samantha Schanzer (Cyngorydd Craffu), Janice Dent (Policy and Partnership Manager), Tracy McKim (Head of People, Policy and Transformation), Joseph Chambers (Welsh Language Officer) and Donald Mutale (Senior Equalities Officer)

Yn bresennol:

Ymddiheuriadau: Cyngorwyr L James and P Bright

1 Ymddiheuriadau

Y Cyngorydd P Bright ac L James

2 Datganiadau o ddiddordeb

Dim.

3 Cofnodion y Cyfarfod Diwethaf

Gofynnodd yr aelod o'r Pwyllgor a oedd wedi gwneud yr atgyfeiriad blaenorol ynghylch Ceisiadau Codi'r Gwastad am gofnodi ei siom oherwydd diffyg presenoldeb Pennaeth Adfywio a Gwasanaethau Democrataidd a'r Rheolwr Cofrestr Etholiadol i ateb cwestiynau ynghylch yr atgyfeiriad.

Nododd y Pwyllgor fod y bleidlais yn anghywir ar eitem yr agenda ddiwethaf.

Gofynnodd y Pwyllgor am ddiweddariad mewn perthynas â chysylltu â'r brifysgol i holi pam y bu gostyngiad yn nifer y myfyrwyr.

- Dywedodd y Cyngorydd Craffu wrth y Pwyllgor fod y brifysgol eisoes wedi cynhyrchu adroddiadau misol ar niferoedd myfyrwyr y gellid eu defnyddio gan y Pwyllgor fel pwynt gwybodaeth cyntaf.

Gofynnodd y Pwyllgor a oedd yr aelodau eraill yn fodlon ar waith y swyddog o ran cael ymateb.

- Mae'r Pwyllgor yn teimlo eu bod yn hapus gyda gweithredoedd y swyddogion. Bydd y Pwyllgor yn gofyn i'r cyfarwyddwr strategol gyflymu ymateb.

Nododd y Pwyllgor argymhelliad i wneud cyrsiau hyfforddiant yn symlach.

- Mae'r ddogfen hon ar gael yn Saesneg / This document is available in English.
- Nododd y Pwyllgor fod hyn wedi cael ymateb digonol, oherwydd nad Cyngor Dinas Casnewydd sy'n darparu'r cyrsiau, ni all reoli'r dyluniad.

Nododd yr Ymgynghorydd Craffu fod argymhellion yn cael eu gwneud yn ddidwyll ond nid oes rhaid eu gweithredu gan mai argymhellion yn unig ydynt.

- Gofynnodd y Pwyllgor i hyn gael ei drosglwyddo i'r Prif Weithredwr am ymateb ynghylch argymhellion a phwy sy'n gyfrifol am eu monitro, eu gweithredu neu fel arall.
- Hysbysodd yr Ymgynghorydd Craffu i'r Pwyllgor y gellid ymchwilio i system fonitro canlyniadau fwy cadarn.

Derbyniwyd bod cofnodion y cyfarfod blaenorol a gynhaliwyd ar 2 Mehefin 2023 yn gofnod gwir a chywir.

4 Adroddiad Blynyddol yr Iaith Gymraeg

Cyflwynwyd yr adroddiad gan y Pennaeth Pobl, Polisi a Thrawsnewid, y Rheolwr Polisi a Phartneriaeth a Swyddog y Gymraeg.

Cwestiynau:

Byddai'r Pwyllgor wedi hoffi pe bai'r adroddiad wedi'i gyflwyno'n gynharach yn y calendr craffu oherwydd ei amserlenni.

- Nododd y Pennaeth Pobl, Polisi a Thrawsnewid mai hwn oedd yr adroddiad cyntaf a gyhoeddwyd ac y byddai'n anodd ei gyhoeddi yn gynharach yn y flwyddyn ddinesig.

Teimlai'r Pwyllgor nad oedd yr adroddiad yn cyflwyno cyflawniadau'r 12 mis blaenorol mor effeithlon ag y gellid bod wedi'i wneud, a nododd y targed o gael miliwn o siaradwyr Cymraeg yng Nghymru erbyn 2050. Teimlai'r Pwyllgor y gellid cynnwys mwy o wybodaeth yn adran "wrth symud ymlaen" yr adroddiad, a mwy o wybodaeth am hyrwyddo'r Gymraeg.

Gofynnodd y Pwyllgor sut y cymharodd Casnewydd â chynghorau eraill yng Ngwent a ledled Cymru.

- Nododd y Pennaeth Pobl, Polisi a Thrawsnewid y siom a fynegwyd a phwysleisiodd fod cynllun yr adroddiad wedi'i seilio ar adborth blaenorol ynghylch dod â'r adroddiad yn fyw o ran y ffordd y maent yn gweithio yn erbyn eu cynllun,
- Dywedodd y Pennaeth Pobl, Polisi a Thrawsnewid wrth y Pwyllgor nad oedd gwybodaeth gan Awdurdodau Lleol eraill ar gael i'w chymharu eto ond cytunodd y byddai cymharu yn erbyn Gwent yn fuddiol.
- Pwysleisiodd y Rheolwr Polisi a Phartneriaeth fod gan yr adroddiad naws mwy bywiog oherwydd adborth o'r llynedd.

Nododd y Rheolwr Polisi a Phartneriaeth am 6 mis nad oedd Swyddog Polisi'r Gymraeg ond erbyn hyn roedd un yn ei le a oedd yn ymroddedig i fynd ar drywydd cyfleoedd a gwneud defnydd o gyllid.

- Nododd y Pennaeth Pobl, Polisi a Thrawsnewid y byddant yn dilyn pob cyfle am gyllid beth bynnag yw tymor y cyllid gan fod y cyfan yn fuddiol i Gasnewydd a'i thrigolion.

Holodd y Pwyllgor a oedd Swyddog y Gymraeg yn teimlo y gallai newid ystyrion ddigwydd o ganlyniad i'w waith.

- Teimlai Swyddog y Gymraeg y byddai datblygu partneriaethau a manteisio ar bob cyfle yn arwain at newid ystyrion.

Gofynnodd y Pwyllgor am gynnwys mwy o ddata i ddangos llwyddiannau neu heriau'r strategaeth. Derbyniodd y Pwyllgor na ddylai'r adroddiad fod yn ddata yn unig. Gofynnodd y Pwyllgor hefyd am ddadansoddiad o'r mathau o blant mewn ysgolion cyfrwng Cymraeg i dynnu sylw at b'un a oedd unrhyw grwpiau'n colli'r cyfle.

- Cytunodd y Rheolwr Polisi a Phartneriaeth y gallent siarad â gwasanaethau Addysg i gynnwys y data, ond fel arfer cyflwynwyd data CSGA ar wahân mewn Cynlluniau Gwasanaeth ac adroddiadau Canol a Diwedd y Flwyddyn.

- Hoffai'r Pwyllgor gael y ffigurau er mwyn gweld a yw'r canfyddiad yn anghywir.

Heriodd Rheolwr Polisi a Phartneriaeth y canfyddiad mai plant dosbarth canol yn unig oedd yn dysgu Cymraeg a thynnodd sylw at bwysigrwydd herio a newid y canfyddiad hwn er budd trigolion Casnewydd.

Llongyfarchodd y Pwyllgor y Swyddogion ar dderbyn 5 cwyn yn unig yn ystod y flwyddyn yn ymwneud â'r Gymraeg. Mynegodd y Pwyllgor eu bod yn hoffi'r fformat adrodd a'i fod yn glir ac yn gryno ond eu bod yn teimlo nad oedd angen cymaint o ddata. Teimlai'r Pwyllgor y byddai defnyddio data mwy ystyrion i ddangos ffigurau, tueddiadau ac esboniadau yn hytrach na chymaint o ddata ag effaith fach ar y gwaith a wnaed yn well ar gyfer dealltwriaeth y Pwyllgor o effaith y Strategaeth. Cytunodd y Pwyllgor y byddai edrych ar Gwent yn deg ac yn ddefnyddiol.

- Pwysleisiodd y Pennaeth Pobl, Polisi a Thrawsnewid fod yn rhaid iddynt fodloni gofynion yr adroddiad a nododd fod adroddiadau eraill yn cynnwys pethau eraill a allai fod yn ddefnyddiol wrth ddeall yr adroddiad hwn, megis Cynlluniau Gwasanaethau a'u hadroddiadau Canol a Diwedd y Flwyddyn.

- Mynegodd y Pennaeth Pobl, Polisi a Thrawsnewid fod Casnewydd yn gwneud yn dda o ran cyfartaleddau poblogaeth a bod y data a gyflwynir yn adrodd mwy o stori.

- Nododd y Pwyllgor y gellid trafod y pwynt hwn yn ddiweddarach i nodi'r argymhelliad.

Nododd y Pennaeth Pobl, Polisi a Thrawsnewid y gellid gweithredu unrhyw argymhellion yn yr adroddiad hwn, nid yn unig y flwyddyn ganlynol yn unig.

Nododd y Pwyllgor fod yr adroddiad yn nodi y byddai ymgysylltu yn digwydd gyda phob cymuned ond tynnodd sylw at y ffaith bod cymunedau ffoaduriaid, mudol a lleiafrifoedd ethnig yn cael eu neilltuo yn y pwynt isod. Gofynnodd y Pwyllgor pam eu bod yn cael eu neilltuo ar gyfer gwaith hybu'r Gymraeg.

- Nododd y Pennaeth Pobl, Polisi a Thrawsnewid y gellid ail-eirio'r pwynt cyntaf ynglŷn â phob cymuned gan mai'r pwrpas oedd nodi ymgysylltiad â holl gymunedau Casnewydd. Nododd y Pennaeth Pobl, Polisi a Thrawsnewid mai'r ail bwynt oedd nodi cymunedau y gellid estyn allan atynt. Pwysleisiodd y Pennaeth Pobl, Polisi a Thrawsnewid bwysigrwydd estyn allan i'r cymunedau hyn a'i fod yn waith diwylliannol arwyddocaol a oedd wedi dechrau ac a fyddai'n parhau.

▫ Cytunodd y Rheolwr Polisi a Phartneriaeth gyda phwysigrwydd estyn allan i gymunedau i wneud iddynt deimlo eu bod wedi'u cynnwys ac yn rhan o'r diwylliant Cymreig. Cytunodd y Rheolwr Polisi a Phartneriaeth y gellid aileirio'r pwynt cyntaf er eglurder. ▫ Amlygodd yr Uwch Reolwr Cydraddoldeb bwysigrwydd y gwaith hwn a'r astudiaethau academiaidd a ddaeth i'r casgliad bod pobl o gefndiroedd lleiafrifol yn wynebu mwy o rwystrau rhag mynediad. Rhoddodd yr Uwch Reolwr Cydraddoldeb sicrwydd wrth y Pwyllgor eu bod yn cymryd camau fel y rhain i fynd i'r afael â'r rhwystrau hyn a rhoi mynediad. Teimlai'r Pwyllgor y dylai Pencampwr y Gymraeg wneud sylw ar yr adroddiad.

▫ Dywedodd y Pennaeth Pobl, Polisi a Thrawsnewid wrth y Pwyllgor fod pencampwr y Gymraeg a staff y Gymraeg yn gweld yr adroddiad wrth iddo gael ei ysgrifennu.

▫ Teimlai'r Pwyllgor y dylid cynnwys sylwadau gan Bencampwr y Gymraeg yn yr adroddiad.

Rhoddodd y Pennaeth Pobl, Polisi a Thrawsnewid wybod i'r Pwyllgor y bydd y rhagair yn yr adroddiad yn cynnwys sylw gan yr Aelod Cabinet a Phencampwr y Gymraeg.

Nododd y Pwyllgor y bydd yr adroddiad hwn yn cael ei ddefnyddio fel offeryn meincnodi a gofynnodd a oedd unrhyw fecanweithiau i gymharu â chyrrff llywodraethu eraill, nid dim ond Cynghorau ond awdurdodau fel yr Heddlu, i weld a oes unrhyw ddulliau y gallai Cyngor Dinas Casnewydd elwa o'u defnyddio.

▫ Nododd y Pennaeth Pobl, Polisi a Thrawsnewid fod bwloch yn y data meincnodi yn ystod Covid gan Lywodraeth Cymru ond y byddai'n gwella mewn adroddiadau yn y dyfodol.

Eglurodd y Pennaeth Pobl, Polisi a Thrawsnewid bod gwaith yn cael ei wneud gyda nifer o bartneriaid i sicrhau y gellid ehangu arfer gorau.

Gofynnodd y Pwyllgor am esboniad o Grŵp yr Iaith Gymraeg.

▫ Dywedodd Swyddog y Gymraeg wrth y Pwyllgor fod y grŵp hwn yn cynnwys cynrychiolwyr o wahanol feysydd o'r Cyngor sy'n trafod y cynllun gweithredu sy'n cynnwys y Gymraeg, gan adnabod unrhyw heriau neu feysydd o lwyddiant a datblygiad. Dywedodd Swyddog y Gymraeg wrth y Pwyllgor fod y grŵp yn cynnwys cynrychiolaeth o Ofal Cymdeithasol, Adnoddau Dynol, Uwch Reolwyr a Chydraddoldeb a'u bod yn cwrdd bob chwarter i edrych ar faterion, datblygu cynlluniau, ac ati.

Diolchodd y Pwyllgor i'r swyddogion am eu presenoldeb.

1. Casgliadau Adroddiadau'r Pwyllgor

▫ Cytunodd y Pwyllgor fod yr adroddiad yn adlewyrchiad cywir a theg o berfformiad Cymraeg y Cyngor dros y cyfnod ac yn dangos yr ymrwymiad parhaus i'r Gymraeg a meysydd heriol, llwyddiant a datblygiad.

▫ Teimlai'r Pwyllgor fod angen mwy o gydbwysedd yn yr arddull adrodd gyda mwy o ddata meintiol ac ystyrlon, mwy o hyperddolenni at gynlluniau Cyngor perthnasol ar gyfer darllen pellach, data cymharol ag Awdurdodau Lleol tebyg eraill fel awdurdodau yng Ngwent a Chaerdydd. Cytunodd y Pwyllgor y dylid parhau i gynnwys astudiaethau achos ac adborth i bortreadu darlun llawnach.

▫ Argymhellodd y Pwyllgor y dylid ail-eirio'r blaenoriaethau a amlygir yn Adran 8 er eglurder.

▫ Teimlai'r Pwyllgor y dylid cynnwys sylwadau gan Bencampwr y Gymraeg yn yr adroddiad.

5 **Adroddiad Cynghorydd Craffu**

Amlygodd yr Ymgynghorydd Craffu fod y cyfarfod a drefnwyd ar 29 Medi 2023 wedi'i symud i 9 Hydref 2023.

Nodwyd dyddiad y cyfarfod nesaf sef 28 Gorffennaf 2023 am 10am.

.

6 **Digwyddiad Byw**

[Gellir gweld recordiad y cyfarfod yma..](#)

Daeth y cyfarfod I ben am Time Not Specified